

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Андрій КИРИЧЕНКО

«30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія грошового обігу

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітня програма	Історія та археологія
Факультет	Економічний

2024 – 2025 навчальний рік

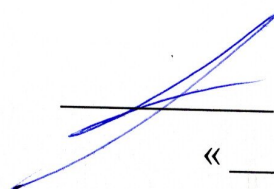
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія грошового обігу» для здобувачів першого освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 032 «Історія та археологія».

Укладачі: Василь Орлик, професор, завідувач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи, доктор історичних наук, професор.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи.

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри історії, археології,
інформаційної та архівної справи

Василь ОРЛИК

« ___ » _____ 2024 р.

Декан економічного факультету

Наталія ШАЛІМОВА

« ___ » _____ 2024 р.

Орлик В. М.,
ЦНТУ, 2024 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки	Професійної підготовки
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 032 Історія та археологія	Рік підготовки:
		4-й
	Освітня програма: Історія та археологія	Семестр:
		7-й
Тижневих годин навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 9	Освітній рівень: Перший (бакалаврський)	Лекції
		28 год.
		Практичні, семінарські
		28 год.
		Самостійна робота
		124 год.
Вид контролю:		
Іспит		

Мова навчання: **Українська**

2. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни – оволодіння здобувачами системними теоретичними знаннями з нумізматики; формування системи знань з історії монетної справи та грошово-вагових систем; вивчити конкретні форми становлення, розвитку та функціонування економічних систем у різні історичні епохи з урахуванням національних, природних, політичних та інших особливостей, включаючи визначення їх місця та ролі у міжнародній економіці.

В ході вивчення курсу здобувачі мають отримати систему знань з історії монетної справи від античних часів до сьогодення як на етнічних українських землях, так і в інших країнах світу.

Завдання:

- сприяти формуванню історичного мислення, вміння виявляти історичну обумовленість подій і явищ;
- сприяти вдосконаленню володіння навичками комплексної роботи з різними типами історичних джерел та історичних наукових праць, пошуку і систематизації інформації як основи освітнього процесу;
- формування цілісного бачення історії грошового обігу, знань щодо зміни форм грошей в історичній послідовності, напрямів цих змін, зв'язку сучасних грошових систем та їх історичних аналогів;
- формування у здобувачів вищої освіти принципів історико-економічного мислення, надання йому реалізму, історизму та масштабності;
- удосконалення вмінь щодо методики усних виступів і повідомлень, дискусій, письмового викладу матеріалу, захисту реферативних робіт.

3. Результати навчання

Вивчення курсу спрямоване на формування таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності:

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК. 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 13. Здатність використовувати знання у сфері економічних аспектів історичного розвитку, нумізматики та історії грошового обігу.

Програмні результати навчання

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 15. Вміти використовувати знання у сфері економічних аспектів історичного розвитку, нумізматики та історії грошового обігу.

Методами вивчення курсу є лекційні і практичні заняття, самостійна робота здобувачів вищої освіти I рівня (підготовка до практичних занять, модульних контрольних робіт та іспиту) з допомогою опрацювання рекомендованої літератури та джерел, методичного забезпечення.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Товаро-гроші

1. Грошові відносини в домонетний період людства

Тема 2. Початок грошового обігу

1. Грошове господарство античної епохи.
2. Поява монети та формування грошових систем античної Греції.
3. Грошовий обіг у Північному Причорномор'ї.
4. Грошовий обіг у стародавньому Римі.

Тема 3. Грошове господарство країн Європи та Близького Сходу періоду середньовіччя

1. Грошовий обіг Візантійської імперії.
2. Монетні системи країн Західної Європи.
3. Грошовий обіг у країнах Близького Сходу.
4. Вплив хрестових походів на розвиток монетної справи у країнах Близького Сходу та Європи.
5. Гроссо. Гро турнуа. Празький гріш. Мейсенський гріш.
6. Гроут. Тестони. Галери.
7. Періодизація монетного карбування у країнах Європи в період середньовіччя.

Тема 4. Грошовий обіг в українських землях в період середньовіччя та раннього нового часу

1. Становлення та розвиток грошового ринку на українських землях у період раннього середньовіччя.
2. Грошовий обіг та монетне карбування у Київській Русі.
3. Грошовий обіг на руських землях наприкінці XI – на початку XIV ст.
4. Відновлення традицій монетного карбування на українських землях в епоху пізнього середньовіччя.
5. Центри монетного карбування.
6. Грошове господарство Речі Посполитої та грошовий ринок українських земель у XVI – XVII ст.
7. Фальшування монет на території Гетьманщини.
8. Теорії щодо емісій козацькими гетьманами власних монет.

Тема 5. Грошовий обіг у XVIII – на початку XX ст.

1. Грошовий обіг у країнах Західної Європи.
2. Грошовий обіг у країнах Америки.
3. Грошовий обіг у країнах Азії.
4. Грошовий обіг у країнах Африки.
5. Срібний та золотий монометалізм.
6. Формування міжнародної валютної системи.
7. Грошовий ринок українських земель у складі Російської імперії.
8. Монетний ринок Галичини, Буковини та Закарпаття в умовах австрійського панування.

Тема 6. Грошовий обіг в Україні в період Першої світової війни та Української революції 1914-1923 рр.

1. Становлення української національної грошової системи в період Центральної Ради.
2. Емісійна політика уряду Гетьманату Павла Скоропадського.
3. Грошове господарство часів Директорії.
4. Грошовий обіг ЗУНР.
5. Обіг недержавних грошових знаків в Україні у 1914–1918 рр.
6. Грошова політика радянської України.

Тема 7. Гроші світу у ХХ ст.

1. Грошовий обіг у міжвоєнний період.
2. Грошовий обіг у часи Другої світової війни.
3. Бреттон-Вудська міжнародна валютна система.
4. Долар як провідна валюта світу.
5. Грошовий обіг в Україні у 50–80-х роках ХХ ст.

Тема 8. Становлення та розвиток грошової системи держави Україна

1. Розвиток грошової системи України в період становлення державної незалежності.
2. Картки споживача.
3. Купони.
4. Грошова реформа 1996 р.
5. Обігові монети.
6. Комеморативні монети НБУ.
7. Інвестиційні монети.
8. Міжнародна валюта на грошовому ринку України.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
1	2	3	4	5
Модуль 1. Грошовий обіг у античний та середньовічний періоди				
Тема 1. Товаро-гроші. Грошові відносини у домонетний період людства.	6	2	2	2
Тема 2. Початок грошового обігу	28	4	4	20
Тема 3. Грошове господарство країн Європи та Близького Сходу періоду середньовіччя	28	4	4	20
Тема 4. Грошовий обіг в українських землях в період середньовіччя та раннього нового часу	28	4	4	20
Модуль 2. Грошовий обіг у нову та новітню добу				
Тема 5. Грошовий обіг у XVIII – на початку ХХ ст.	28	4	4	20

Тема 6. Грошовий обіг в Україні в період Першої світової війни та Української революції 1914 – 1923 рр.	26	4	4	18
Тема 7. Гроші світу в XX ст.	28	4	4	20
Тема 8. Становлення та розвиток грошової систем держави Україна	8	2	2	4
Усього годин	180	28	28	124

6. Теми практичних занять

Назва теми	К-ть год.
Тема 1. Товаро-гроші. Грошові відносини в домонетний період людства	2
Тема 2. Початок грошового обігу	4
Тема 3. Грошове господарство країн Європи та Близького Сходу періоду середньовіччя	4
Тема 4. Грошовий обіг в українських землях в період середньовіччя та раннього нового часу	4
Тема 5. Грошовий обіг у XVIII – на початку XX ст.	4
Тема 6. Грошовий обіг в Україні в період Першої світової війни та Української революції 1914 – 1923 рр.	4
Тема 7. Гроші світу в XX ст.	4
Тема 8. Становлення та розвиток грошової система держави Україна	2
Разом	28

7. Самостійна робота.

Для опанування матеріалу дисципліни «ІСТОРІЯ ГРОШОВОГО ОБІГУ» окрім лекційних, практичних занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Основні види самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Робота з довідковими матеріалами.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Підготовка до проміжного й підсумкового контролю.
5. Опрацювання окремих розділів програми, які не розглядаються під час аудиторних занять.

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Товаро-гроші. Грошові відносини в домонетний період людства	2
Тема 2. Початок грошового обігу	20
Тема 3. Грошове господарство країн Європи та Близького Сходу періоду середньовіччя	20
Тема 4. Тема 4. Грошовий обіг в українських землях в період середньовіччя та раннього нового часу	20
Тема 5. Грошовий обіг у XVIII – на початку XX ст.	20

Тема 6. Грошовий обіг в Україні у період Першої світової війни та Української революції 1914 – 1923 рр.	18
Тема 7. Гроші світу у XX ст.	20
Тема 8. Становлення та розвиток грошової система держави Україна	4
Разом	124

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти – форма організації освітнього процесу, яка передбачає створення умов для реалізації творчих можливостей здобувачів вищої освіти через індивідуально-спрямований розвиток їхніх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність.

Індивідуальні завдання виконуються здобувачем вищої освіти самостійно і не входять у його тижневе аудиторне навантаження. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких складається на кафедрі і затверджується завідувачем кафедри.

До індивідуальних завдань можна віднести такі види навчальної діяльності: написання рефератів, виконання проблемно-пошукових завдань, підготовка до виступів на конференціях, участь в олімпіадах тощо.

8.1. Орієнтовна тематика рефератів.

1. Обмін та торгівля у первісному суспільстві.
2. Поява металевої монети.
3. Банки у Стародавній Греції.
4. Грошові реформи у Стародавньому Римі.
5. Торгові монети.
6. Донативні монети.
7. Комеморативні монети.
8. Неповноцінні монети.
9. Давньогрецькі монети на території Українського лісостепу.
10. Грошовий обіг Ольвії.
11. Кізикін – перша світова валюта.
12. Римські республіканські монети на території сучасної України.
13. Римські монети в ареалі черняхівської культури.
14. Монети наслідування в ареалі черняхівської культури.
15. Монетна реформа франкського короля Теудеберта I (534–547).
16. Візантійські монети на території України.
17. Дирхем як міжнародна валюта раннього середньовіччя.
18. Грошовий обіг у Русі.
19. Монетно-вагові зливки на середньовічних українських землях.
20. Західноєвропейські денарії в Русі.
21. Хутрянні гроші: міфи і реалії
22. Львівський монетний двір та його продукція у XIV–XV ст.
23. Монети на території українських земель у XIV ст.
24. Поширення подільських монет.
25. Празький грош та його місце на грошовому ринку середньовічної України.
26. Епоха талера.
27. Грошовий обіг на території Гетьманщини.
28. Шаг – як дрібний монетний номінал в Україні в середині XVII – XIX ст.
29. Поява паперових грошей.

30. Золотий монометалізм.
31. Випуски грошей українськими містами в добу Української революції.
32. Концепція грошової системи України М. Грушевського.
33. Бофони УПА.
34. Проекти перших монет держави Україна.
35. Монетно-банкнотний двір НБУ.
36. Криптовалюта.

8.2. Варіанти проблемно-пошукових завдань з «Історії грошового обігу»

1. Монетні союзи.
2. Монетно-вагові системи.
3. Функції грошей.
4. Особливості монетних типів згідно періодизації грошового обігу в античні часи.
5. Метод зіставлення (порівняння) штемпелів.
6. Вартість срібла і золота в Стародавній Греції.
7. Вартість срібла та міді у Стародавній Греції.
8. Вартість срібла і золота в Стародавньому Римі.
9. Вартість срібла і міді в Стародавньому Римі.
10. Варварські імітації античних монет: виготовлення прикрас чи потреби ринку?
11. Причини започаткування монетного карбування в державах хрестоносців.
12. Причини поширення монетно-вагових злиwkів на теренах середньовічної України.
13. Чи існував безмонетний період у середньовічній Україні?
14. Чи карбували українські гетьмани власні монети?
15. Монета як засіб комунікації.
16. Грошовий обіг у британських колоніях у ХІХ ст.
17. Охарактеризуйте грошовий обіг в Україні у 1917–1923 рр.
18. Які були особливості грошового обігу в Райхскомісаріаті Україна?
19. Які були особливості грошового обігу в Карпатському краї у період Другої світової війни?
20. Як з'явилися картки споживача в Україні наприкінці 1980-х років?
21. Де виготовлялися перші українські гривні?
22. Чи використовувалися міжнародна валюта у грошових розрахунках в Україні (1991–2023 рр.)?

9. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

словесні (розповідь, пояснення, лекція та їх різновиди);

наочні (показ та його різновиди: ілюстрування, демонстрування);

практичні (завдання, задачі та ін.);

методи контролю та самоконтролю (побіжне самоспостереження, усне опитування, практичні роботи і вправи, письмові роботи, тести).

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1. Словесні методи навчання: бесіда, пояснення, розповідь, ознайомча лекція, лекція з елементами дискусії.

2. Робота з підручником, навчальним посібником тощо.

3. Наочні методи навчання: метод ілюстрування, метод демонстрування, спостереження.

4. Практичні методи навчання: практичні заняття у вигляді презентацій ідей, рольові ігри, робота в Інтернет мережі; складання графічних схем, схем-опор, тез, порівняльних таблиць.

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1. Методи формування пізнавальних інтересів (метод створення ситуації новизни навчального матеріалу, опори на життєвий досвід, дискусії, диспути тощо).

2. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні.

Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: метод усного опитування, письмовий контроль, тестові методи перевірки знань, програмований контроль, залік, іспит тощо.

Методи контролю.

На різних етапах навчання використовуються різноманітні види контролю: попередній, поточний, тематичний, підсумковий, а також форми його організації.

Попередній контроль спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з предмету чи розділу, який буде вивчатися.

Поточний контроль здійснюється в повсякденній роботі з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення прогалин у знаннях студентів.

Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань здобувачів вищої освіти.

Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру, навчального року тощо.

За формами контроль поділяється на **індивідуальний, груповий і фронтальний**.

У навчальному процесі у різних поєднаннях використовуються методи **усного, письмового, практичного, машинного контролю і самоконтролю** студентів.

Усне опитування здійснюється в індивідуальній і фронтальній формах.

Мета **усного індивідуального контролю** – виявлення викладачем знань, умінь і навичок окремих студентів. **Усний фронтальний контроль** (опитування) вимагає серії логічно пов'язаних між собою питань за невеликим обсягом матеріалу.

Письмовий контроль буває індивідуальним, коли окремим студентам пропонуються контрольні роботи.

Методи самоконтролю. Суттєвою особливістю сучасного етапу вдосконалення самоконтролю за ступенем засвоєння навчального матеріалу, уміння самостійно знаходити допущені помилки, неточності, а також спосіб усунення виявлених недоліків.

Поєднання різноманітних методів контролю отримало назву **комбінованого або щільного контролю**. Як правило, це поєднання усного і письмового опитування.

10. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: 7 семестр – іспит.

Рубіжний контроль успішності здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення всіх видів аудиторних занять з усіх дисциплін в середині семестру та за тиждень до закінчення семестру.

Максимально загальна кількість балів, виділених для оцінки результатів під час одного рубіжного контролю робочою програмою навчальної дисципліни, при семестровому підсумковому контролі: у формі іспиту – складає 30 балів.

Оцінку підсумкового **семестрового контролю у формі іспиту** становить сума балів за результатами рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового іспиту. Загальна кількість балів, виділених на проведення семестрового іспиту робочою програмою навчальної дисципліни, складає 40 балів. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на іспиті, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»). Контроль проводиться за результатами виконаних індивідуальних, тестових, та контрольних завдань, а також за результатами відвідуваності занять.

Критерії оцінки заліку, іспиту:

оцінку «відмінно» (90 – 100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;

- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку « добре» (82 – 89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74 – 81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64 – 73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60 – 63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35 – 9 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка		Оцінка
--------	--	--------

за шкалою ЄКТС	Визначення	За національною системою (іспит, диференційований залік, курсова робота, проєкт, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90 – 100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82 – 89
C	ДОБРЕ – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74 – 81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64 – 73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60 – 63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2 (незадовільно)	Не зараховано	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1 – 34

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни «Історія грошового обігу»

Поточне тестування та самостійна робота								Іспит	Всього
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
3	8	8	8	10	10	6	7		

T1, T2, T3... – тема програми

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені **Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ** <https://kntu.kr.ua/file/content/424/polozhennia-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-v-tsntu.pdf> (С. 27–35).

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни – це навчально-методичний комплекс з дисципліни, рекомендована обов'язкова та додаткова література, конспект лекцій, методичні вказівки до виконання практичних робіт. Наповнення відповідного розділу в системі Moodle.

12. Рекомендовані джерела та література

Основна література

Дорофєєва Н. В., Комаринська З. М. З історії грошей України. Київ-Львів, 2000. <https://web.archive.org/web/20150802110901/http://www.librius.net/b/62100>

Шуст Р. Нумізмати́ка. Історія грошового обігу та монетної справи в Україні. К., 2009. – 376 с.

Додаткова література

- Gavin, F. J. (2002). The Gold Battles within the Cold War: American Monetary Policy and the Defense of Europe, 1960–1963. *Diplomatic History*. 26 (1): 61–94. <https://doi.org/10.1111/1467-7709.00300>

2. Orlyk , V. (2023). A grouping of chance coin finds from the time of Mithridates VI Eupator on the territory of the Dnipro Right-Bank Forest-Steppe (in the villages of Moshny, Budysche, and Lozivok of Cherkasy district, Cherkasy province). *Acta Archaeologica Lodziensia*, 69, 61–70. <https://doi.org/10.26485/AAL/2023/69/7>
3. Orlyk V. & Pyzyk M. 2023. A hoard of Pontic coins from the time of Mithridates VI Eupator from the chora of Olbia. *Revista Arheologica*. Vol. XIX., nr. 1 87–99 https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/193121
4. Orlyk, V. & Mekh, N. (2022). The Hoard of Copper Coins of the Pontic State of Mithridates VI Eupator from Romny District of Sumy Region. *Skhidnoievropeyskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 25, 8–20. <https://doi.org/10.24919/2519-058X.25.269571>
5. Orlyk V., Orlyk M., Arrowhead-monetary signs with a symbol hatchet (anchor) from the Lower Bug Region. *Нумизматика, сфрагистика и епиграфика – Numismatics, Sigillography and Epigraphy*, Sofia, 2023, 19, 1–10. <https://publications.naim.bg/index.php/NSE>
6. Orlyk W. Falszywy dukat lenny z 1588 roku odkryty na Ukrainie. *Przegląd Numizmatyczny*. - NR 3 (86). Gdansk, 2014. S. 48.
7. Orlyk W. Udział wojsk Zakonu Krzyżackiego w bitwie nad rzeką Worskłą w sierpniu 1399 r. w świetle źródeł numizmatycznych. *Buletyn Numizmatyczny*, Nr 3, 2015, s.175–180.
8. Phillips, M. (2022). A Coin of Bohemond I of Antioch Overstruck by Tancred. *The Ukrainian Numismatic Annual*, (6), 206–216. <https://doi.org/10.31470/2616-6275-2022-6-206-216>
9. Proceedings and Documents of the United Nations Monetary and Financial Conference, Bretton Woods, New Hampshire, July 1–22, 1944. URL: <https://fraser.stlouisfed.org/title/proceedings-documents-united-nations-monetary-financial-conference-bretton-woods-new-hampshire-july-1-22-1944-430?browse=1940s#7570>
10. Pyzyk, M. (2023). Digitizing The Coin Finds of Ukraine. *The Ukrainian Numismatic Annual*, (7), 277–287. <https://doi.org/10.31470/2616-6275-2023-7-277-287>
11. Арендар Г.П., Гончаренко В.С. Голубицький скарб 2001 року. *Скарбниця української культури*. Вип. 4. Чернігів, 2004. С. 38–40.
12. Бакалець О. А. Аналіз складу монетних скарбів Гетьманщини XVIII ст. *Спеціальні історичні дисципліни*. Число 14. Київ: Інститут історії НАН України. Київ, 2007. С. 310–335.
13. Бакалець О. А. Скарби Барської землі Поділля XIV–XVIII ст.: іст.-нумизмат. дослідж. – Бар-Вінниця, 2017. 127 с.
14. Бакалець О. А. Талер у грошовому обігу України кінця XVI – першої чверті XVIII ст. *Спеціальні історичні дисципліни*. № 12. Київ, 2005. С. 142–171.
15. Безпалько В. Особливості побутування монетно-лічильних найменувань у Гетьманщині XVIII ст. (за матеріалами НМІУ). *Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання нумизматики в системі спеціальних галузей історичної науки»*. (21-22 червня 2018 р.). Меджибіж–Переяслав–Хмельницький–Кропивницький–Київ, 2018. С. 114–118.
16. Белая О. М., Распутіна Л. А. Каталог монетних знахідок Київщини. Київ: Логос, 2020. 92 с.
17. Бойко-Гагарін А., Корпусова І. Платинова монета [відп. ред. Бруяко І. В.; наук. ред. Орлик В. М.]. Київ : Загреб М. М., 2023. 111 с.
18. Бойко-Гагарін А. Фальшивомонетництво в Україні в імперську добу (1795–1917): монографія. Переяслав: Домбровська Я.М., 2020. 396 с.
19. Бреттон-Вудська валютна система. *Банківська енциклопедія*. Київ: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. 504 с.
20. Діденко Я. Л. Середньовічні скарби в фондовому зібранні Національного історико-культурного заповідника «Чигирин». *Могиланські читання*. Частина 2. Доля музейних зібрань. Київ, 2006. С. 43-48.
21. Дубіцька В. В. Монети удільного періоду з колекції відділу нумизматики НМІУ (з історії походження колекції). *Збірник матеріалів наукової конференції «Етнокультурні процеси на півдні Східної Європи у тис. н. е. (пам'яті І.С. Винокура)»*. № 2, 2016 р., Меджибіж.
22. Загреб М. Монети України: каталог. Вид. 15-е, перероб. та допов. Київ: Логос, 2020. 337 с.

23. Загреба М. Монети СРСР та окупованих країн, 1921 – 1991: каталог. – Вид. 2-ге, перероб. та допов. Київ : Логос, 2017. 173 с.
24. Зразюк З. О. Сім скарбів із колекції мінц-кабінету київського університету Св. Володимира. Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. 2015. Ч. 26–27. С. 349–356.
25. Зразюк З. З історії нумізматичної колекції Церковно-Археологічного музею при Київській духовній академії. *Український нумізматичний щорічник*. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 1. С. 132 – 142.
26. Каталог трояків та шостаків Сигізмунда III Вази 1618–1627 рр. Київ : Юстон, 2018. 47 с.
27. Козубовський Г. А. Празькі гроші в грошовому обігу України у XIV – XVIII ст. Київ: Інститут археології НАН України. 2019. 384 с.
28. Козубовський Г. А. Проблема карбування власної монети в Україні в XVII ст. *Магістеріум. Археологічні студії*. Випуск 6. Київ: Києво-Могилянська академія, 2001. С. 38–44.
29. Котляр М. Ф. Нариси історії обігу й лічби монет на Україні XIV–XVIII ст. – К.: «Наукова думка», 1981. 240 с.
30. Крижанівський А. Л. Львівський монетний двір у XIV – XV століттях. Львів, 2007. 221 с.
31. Крижанівський А. Монети Галицької Русі XIV – XV століть. Львів, 2019. 172 с.
32. Мотушук В. Каталог срібних монет Австрії та Австро-Угорщини часів правління Цісаря Франца-Йосифа I (1848 – 1916). – Чернівці: Букрек, 2016. 78, [1] с.
33. Нечитайло В. В. Грошовий обіг на території Гетьманщини (1648 – 1764 рр.). Дис. на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Кропивницький – Переяслав-Хмельницький, 2019. 250 с. <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/ab2f2175-ba26-4974-bdcd-1d364aa475d9/content>
34. Нечитайло В. В. Інформаційний потенціал Інтернет-ресурсів у вивченні проблем грошового обігу України-Гетьманщини. *Соціум. Документ*. Комунікація: збірник наукових статей. Серія «Історичні науки». Вип. 7. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 77–87.
35. Нечитайло В. В. Нові знахідки севських чехів 1686 року на території України. Збірник наукових праць. *Нові дослідження пам'яток козацької доби*. № 28. Київ, 2019.
36. Нечитайло В.В. Каталог подільських, молдавських і валахських монет, що були в обігу на Україні у XIV–XVII ст. Київ, 2014. 111 с.
37. Нечитайло В. В. Фальшування монет Речі Посполитої та Західної Європи на території козацької Держави України. *Studia I Materialy «Forum Numizmatyczne, Pieniadz I Mennice»*. № 3. Białystok, 2019. S. 103–110.
38. Огуй О. Д. Історія обігу грошових одиниць та їх найменувань на Буковині: молдавський період. Ч.1. Чернівці, 2009. 279 с.
39. Огуй О. Д. Історія обігу грошових одиниць та їх найменувань на Буковині: молдавський період. Ч.2. Чернівці, 2010. 304 с.
40. Огуй О. Д. Сучавський монетний двір у XVII ст.: емісії монет і фальшивок-«домніц» (на монетному та архівному матеріалі). *Спеціальні історичні дисципліни. Питання теорії та методики*. Число 22–23. Київ, 2013. С. 412–442.
41. Орлик В. Нумізматичні свідчення торговельних та військових зв'язків руських земель Великого князівства Литовського з державою Тевтонського ордену в Пруссії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Історія. 1 (136). 2018. С.54–59.
42. Орлик В. Знахідки монет Понтійської держави Мітрідата Євпатора на території Дніпровського Правобережного Лісостепу. *Український історичний журнал*. 2020. №6. С. 93–103. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=IDP=&2_S21STR=UIJ_2020_6_10
43. Орлик В. М. До питання започаткування монетного карбування в державах хрестоносців (на прикладі Едеського графства). *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*. Збірник наукових праць / Відп. ред. Г.В. Боряк. Число 18. С. 157–163.

44. Орлик В. До питання існування грошового обігу на території Дніпровського Правобережного Лісостепу (V–I ст. до н.е.). *Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти: тези доповідей I Міжнародної наукової конференції*, 13 травня 2020 р. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. С.9–13. <https://dspace.kntu.kr.ua/items/88105527-6fb2-45a2-9ddf-a1d3cea0196a>
45. Орлик В. М. Знахідки античних монет VI–I ст. до н. е в басейні р. Тясмин. *Український нумізматичний щорічник*. Вип. 5. Переяслав. 2021. С. 5–44. DOI: <https://doi.org/10.31470/2616-6275-2021-5-5-44>
46. Орлик В. М., Павленко В.О. Грошовий вимір господарства українського селянства в середині XIX ст. (на матеріалах села Мліїв, Черкаського повіту Київської губернії). *Український селянин*. 2020. Вип. 24. С.42–48. <https://doi.org/10.31651/2413-8142-2020-24-Orlyk-Pavlenko>
47. Орлик, В., Шостопап, А. (2021). Нумізматичні свідчення зв'язків населення Дніпровського Правобережного лісостепу з Римською та Візантійською імперіями у IV – VIII ст. *Forum Numizmatyczne. Studia i Materialy*, 5, Białystok, 17–31.
48. Орлик, С. В. Розмінні марки та казначейські знаки у грошовому обігу в Україні в період Першої світової війни. Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Збірка наукових праць. Число 26–27. Київ, 2015. С. 141–148. http://history.org.ua/LiberUA/sid_2015_26/sid_2015_26.pdf
49. Попельницька О. Нумізматично-речові скарби як історичне джерело (на прикладі скарбу XVI–XVII століття з села Старосілля). *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*. Число 11. Частина 1. Київ, 2004. С. 204–217.
50. Шуст Р., Шлапінський В. Карбування та розповсюдження фальшивої монети на території Руського воєводства в XV – XVII ст. *Вісник Львівського університету, Середньовічна історія*. 2002. Вип. 37/1. С. 95–102.

Інформаційні ресурси

<https://numismatic-journal.com/index.php/journal/issue/archive> – Український нумізматичний щорічник.

<http://litopys.org.ua/links/inmaps.htm> – Історичні мапи.

<http://chtyvo.org.ua/> – Читиво. Електронна бібліотека.

<https://museum.bank.gov.ua/museum/> – Музей грошей Національного Банку України.

<https://www.rarecoins101.com/> – Discover Rare Coins Destined for Greatness.

<https://www.coinworld.com/> – Coin World.

<https://uk.ucoin.net/> – каталог монет світу.

<https://mintshub.com/uk/2-katalog-monet> – Каталог монет Світу онлайн.

<https://www.deepl.com/uk/translator> – Deepl (перекладач).